

XIZI ŞƏHƏRİNDƏ YAŞAYAN MƏKTƏBLİLƏR ARASINDA OFTALMOLOJİ XƏSTƏLİKLƏRİN RASTGƏLMƏ TEZLİYİ

Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanası, Xızı şəh., Azərbaycan

Açar sözlər: *refraksiya qüsurları, miopiya, astigmatizm, məktəblilərdə gözün xəstəlikləri*

Korluğun profilaktika qaydaları səhiyyə sahəsinin ən vacib üsullarından biri sayılır. Aparılan profilaktik tədbirlər göz xəstəliklərinin qarşısının alınmasına yönəlidir. Gecikmiş diaqnostika və vaxtında aparılmamış müalicə korluğun səviyyəsini artırır [1]. ÜST-ün hesablamalarına görə dünyada 285 mln. insan görmə pozulmalarından əziyyət çəkir [2].

Oftalmoloji xəstəliklər artmaqda davam edib, əhalinin bütün yaş qruplarını, o cümlədən məktəbliləri də əhatə edir. Bu da aparılan tədqiqatın aktuallığını göstərir. Belə ki, profilaktik müayinələrin, xəstəlikləri vaxtında aşkar edib, aradan qaldırılmasında böyük faydası var.

Müasir məktəblilərdə görmənin pisləşməsinin əsas səbəbi miopiyadır. Üstəlik, onun rastgəlmə tezliyi ildən-ildə artır [3]. Hesablamalara görə 19 mln. uşaqda görmə pozulmaları vardır, onlardan 12 milyonunu refraksiya qüsurları təşkil edir [2]. Məlumdur ki, genetik faktorlardan asılı olmayaraq, refraktogenez ətraf mühit şəraitinə və xüsusən də görmə yüklənmələrinin təbiətinə adaptasiya olur [4, 5].

Görmə sisteminin həddindən artıq yüklənməsi zamanı akkomodasiyanın pozulmaları baş verir, onların ağırlıq dərəcəsi isə əlavə yüklənmələrin təsir müddətindən asılıdır. Akkomodasiya pozulmaları bütün növ kliniki refraksiyalarda (emmetropiya, hipermetropiya, miopiya) baş verir [6].

Azərbaycan Respublikasında yaşlı əhali arasında görmə patologiyaları nəticəsində olan xəstəliklər, həmçinin, gözün müxtəlif növ xəstəlikləri son onilliklərdə əsaslı surətdə artması ilə xarakterizə olunur. Bu da respublikada son zamanlar göz xəstəliklərinin geniş yayılması ilə yanaşı bu patologiyaların daha ciddi diaqnostikasını göstərir [7].

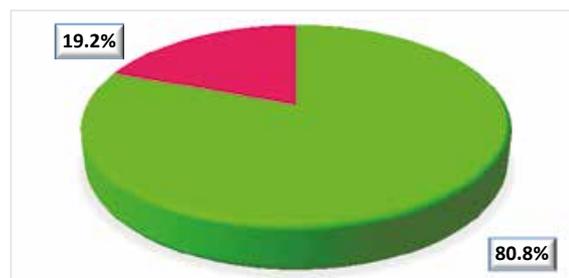
Refraksiya qüsurları Azərbaycanda da uşaqlar arasında yayılmasına, görmə zəifliyinə və əlilliyə səbəb olan ciddi problemdən biri olaraq qalmaqda davam edir. İndiyədək Azərbaycanın bir sıra rayon və şəhərlərində uşaqlar, məktəblilər arasında görmə qüsurlarının öyrənilməsi ilə əlaqədar müxtəlif tədqiqatlar aparılsa da, Xızı şəhərinin məktəbliləri arasında belə bir araşdırma ilk dəfə həyata keçirilmişdir [8].

Məqsəd – Xızı şəhərində yaşayan məktəblilər arasında oftalmoloji xəstəliklərin yayılma tezliyinin təyini.

Material və metodlar

Tədqiqat 2016-cı ildə Xızı rayonunun Xızı şəhər tam orta məktəbində təhsil alan 180 məktəbli arasında aparılmışdır. Tədqiqatda iştirak edən məktəblilər 2-11-ci sinif şagirdləri olmuşdur. Onlar 7-17 yaş həddlərində olub, 2009 / 1999-cu il doğum tarixli uşaqlardır. Müayinə Xızı şəhərində yerləşən Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında həyata keçirilmişdir. Müayinə olunanların hər iki gözünün refraksiya və keratometrik göstəricilərinin yoxlanılması (Nidek ARK-510A, Yaponiya), görmə itiliyinin korreksiyasız və korreksiya ilə təyini, kontaktsız pnevmonometr (Nidek NT-510, Yaponiya) ilə gözdaxili təzyiqin ölçülməsi, göz almasının ön hissəsinin biomikroskopiyası, göz dibinin oftalmoskopik müayinəsi həyata keçirilmişdir. Tədqiqat zamanı məktəblilərdə oftalmoloji xəstəliklərin yayılma tezliyi təyin olunmuşdur.

Nəticələr və onların müzakirəsi

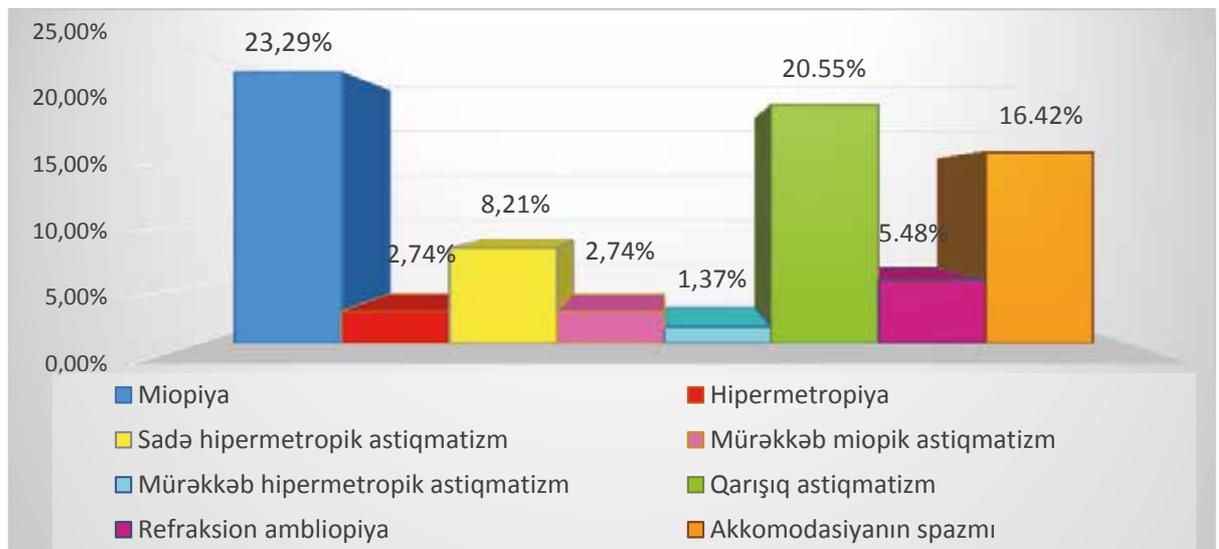
Şək. 1. Aşkarlanmış xəstəliklər: refraksiya qüsurları 59 nəfər (80.8%) və digər patologiyalar 14 nəfər (19.2%)

Tədqiqat nəticəsində müayinə olunan 180 məktəbli arasında 73 müxtəlif oftalmoloji xəstəlik aşkarlanmışdır. Aşkarlanan xəstəlik halından 40-ı qızlarda (54,8%) və 33-ü oğlanlarda (45,2%) rast gəlinmişdir. Refraksiya qüsurları aşkarlanmış xəstəliklərin 59-nu (80,8%) təşkil edir (şəkil 1). Onların 55,9%-i qızlarda, 44,1%-i oğlanlarda rast gəlinmişdir. Refraksiya qüsurlarından 23,29%-i miopiyanın (zəif, orta və yüksək dərəcəli), 2,74%-i hipermetropiyanın (zəif, orta və yüksək dərəcəli), 32,87%-i astigmatizmin (sadə, mürəkkəb, qarışıq), 16,42%-i akkomodasiyanın spazmının payına düşmüşdür (cədvəl 1). Son onilliklərin çoxsaylı elmi tədqiqatları və oftalmoloji elmi ədəbiyyatı dünyanın bir çox ölkələrində miopiyanın davamlı artımını göstərir [2,3].

Cədvəl 1

Aşkarlanmış refraksiya qüsurları (59 nəfər)

Sınıf	Cinsi	Miopiya	Hipermetropiya	Astigmatizm	Akkomodasiyanın spazmı	Ambliopiya
2	qız	-	-	2 (2,74%)	-	-
	oğlan	1 (1,37%)	-	2 (2,74%)	-	-
3	qız	-	-	-	-	-
	oğlan	-	-	2 (2,74%)	1 (1,37%)	-
4	qız	1 (1,37%)	1 (1,37%)	2 (2,74%)	3 (4,10%)	1 (1,37%)
	oğlan	1 (1,37%)	-	2 (2,74%)	-	-
5	qız	1 (1,37%)	-	2 (2,74%)	-	-
	oğlan	1 (1,37%)	-	-	-	-
6	qız	-	-	2 (2,74%)	1 (1,37%)	-
	oğlan	-	-	-	1 (1,37%)	-
7	qız	-	-	-	-	-
	oğlan	-	-	2 (2,74%)	-	-
8	qız	4 (5,48%)	1 (1,37%)	-	3 (4,10%)	1 (1,37%)
	oğlan	-	-	3 (4,10%)	-	-
9	qız	4 (5,48%)	-	-	-	1 (1,37%)
	oğlan	-	-	1 (1,37%)	2 (2,74%)	-
10	qız	1 (1,37%)	-	1 (1,37%)	-	1 (1,37%)
	oğlan	-	-	2 (2,74%)	-	-
11	qız	1 (1,37%)	-	-	-	-
	oğlan	2 (2,74%)	-	1 (1,37%)	1 (1,37%)	-
Cəmi:		17 (23,29%)	2 (2,74%)	24 (32,87%)	12 (16,42%)	4 (5,48%)

Şək. 2. Refraksiya qüsurları (%-lə)

Refraksiya qüsurlarının 8,21%-ni sadə hipermetropik astigmatizm, 2,74%-ni mürəkkəb miopik astigmatizm, 1,37%-ni mürəkkəb hipermetropik astigmatizm, 20,54%-ni qarışıq astigmatizm təşkil etmişdir (şək.2).

Refraksiya qüsurlarından 5,48%-i refraksiyon ambliopiyanın payına düşmüşdür. Ambliopiya heç də həmişə özünü əlamətlər, simptomlarla təzahür etdirmədiyi üçün bu hal valideynlərin nəzərindən qaça və həkim tərəfindən təsdiq olunmayana qədər gizli qala bilər. ÜST-ün tövsiyələrinə uyğun olaraq ambliopiya skrining nəticəsində aşkarlanan xəstəlikdir. Belə ki, ambliopiya qəbul olunmuş müalicə üsulu olan, sağlamlığın əsas problemlərindən biridir [9]. Optimal nəticələr əldə etmək üçün ambliopiya ən düzgün erkən uşaqlıq dövründə müalicə olunmalıdır. Bununla belə, son tədqiqatlar göstərir ki, yeniyetməlik dövründə də ambliopik gözün vəziyyətini yaxşılaşdırmaq, hətta müalicə də etmək olar [10].

Müayinə nəticəsində miopik refraksiya qüsurlarının geniş yayılması ilə əlaqədar aşkarlanmış 4 göz dibi xəstəliklərindən 3-nü xorioretinal miopik distrofiya təşkil etmişdir. Digər 1 halı isə göz dibinin toksoplazmoz ilə zədələnməsi təşkil etmişdir.

Şək. 3. Aşkarlanmış patologiyalar (14 nəfər)

Şagirdlərdən 2 nəfərdə persistəedici bəbək membranı aşkarlanmışdır. Bu qüzehli qişanın anadangəlmə anomaliyası olub, bizim halda, hazırda görməyə heç bir təsiri olmayan bir neçə nazik sap şəklində rast gəlinib (şəkil 3).

Allergik konyunktivit və quru göz 4 nəfərdə aşkarlanmışdır. 1 şagirddə posttravmatik buynuz qişanın çapıqı, qüzehli qişanın hissəvi itməsi, bəbəyin deformatsiyası və görmənin işıq duyğusuna qədər azalması rast gəlinmişdir.

Yekun

Beləliklə, həyata keçirdiyimiz araşdırmaya əsasən Xızı şəhərində təhsil alan məktəblilər arasında həm qızlarda, həm də oğlanlarda refraksiya qüsurlarının daha geniş yayılması, onlardan isə miopiya və qarışıq astigmatizmin üstünlük təşkil etməsi qeyd edilmişdir. Digər xəstəliklərdən allergik konyunktivitə rastgəlmə tezliyinin daha çox olması qeyd edilmişdir.

Məktəblilər arasında profilaktik yoxlamaların keçirilməsi xəstəliklərin vaxtında, fəsadlaşmadan aşkarlanmasına, dinamik izlənməsinə, müalicənin nəticəsinin daha effektiv olmasına şərait yaradır, xüsusən də refraktiv ambliopiyanın qarşısının alınmasında böyük faydası vardır. Bu baxımdan profilaktik müayinələrin aparılması vacib məsələlərdəndir.

ƏDƏBİYYAT:

1. Фейзијева К.В. Заболеваемость вследствие рефракционных аномалий у лиц в возрасте старше 18 лет в Хызинском районе Азербайджанской республике // Международный научно-исследовательский журнал, Екатеринбург, 2015, №7 (38), с.66-70.

2. WHO: Visual impairment and blindness. World Health Organization; August 2014.
3. Czepitka D. Incidence and development of myopia / Сб. научных тр. 6-го Российского общенационального офтальмологического форума. М., 2013, т.1, с.171-174.
4. Лялин А.Н., Корепанова О.А. К вопросу о тактике лечения приобретенной близорукости с позиции теории адаптации / Сб. Научных тр. 6-го Российского общенационального офтальмологического форума. М., 2011, т.2, с.136-140.
5. Buttersby K., Koy L., Phillips N. et al. Analysis of physical activity in emmetropic and myopic university student during semester and holiday periods: a pilot study // Clin. Exp. Optom., 2015, v.98, p.547-554.
6. Корнюшина Т.А. Особенности изменения аккомодации у детей с различными видами рефракции под воздействием зрительных нагрузок // Российская детская офтальмология, №2, 2014, с.26-33.
7. Агаева Р.Б., Касимов Э.М. Заболеваемость органа зрения среди взрослого населения и пути её снижения в Азербайджанской республике // Oftalmologiya, Bakı, 2016 N1, s.42-46.
8. Səfərova U.B., Şəfiyeva C.T. Məktəbli uşaqlarda miopiyanın və miopik astiqmatizmin rastgəlmə tezliyinə dair / Azərbaycan Gənc Oftalmoloqlarının 1 Qurultayının məq. top., Bakı, 2008, s.201-203.
9. Kemper A.R., Helfrich A., Talbot J. et al. Outcomes of an elementary school-based vision screening program in north Carolina // J. Sch. Nurs., 2012, v.28, p.24-30.
10. Pediatric Eye Disease Investigator Group. Randomized trial of treatment of amblyopia in children aged 7 to 17 years // Arch. Ophthalmol., 2005, v.123, p.437-447.

Фейзиева К.В.

ЧАСТОТА РАСПРОСТРАНЕНИЯ ЗАБОЛЕВАНИЙ ОРГАНА ЗРЕНИЯ У ШКОЛЬНИКОВ ПРОЖИВАЮЩИХ В ГОРОДЕ ХЫЗЫ

Центральная Больница Хызинского Района, г. Хызы, Азербайджан

Ключевые слова: *рефракционные аномалии, миопия, астигматизм, болезни органа зрения у школьников*

РЕЗЮМЕ

Цель – определить частоту распространённости заболеваний органа зрения у школьников, проживающих в городе Хызы.

Материал и методы

Исследование проводилось в Центральной Больнице Хызинского Района. Обследование было проведено среди 180 школьников в возрасте 7-17 лет.

Результаты

Представлены результаты обследования и анализа болезней органа зрения, проведённые в 2016-году среди школьников – в городе Хызы. При выявлении общих заболеваний органа зрения у школьников более широко распространены рефракционные аномалии (80.8%) и заболевания конъюнктивы (5.5%). Среди рефракционных аномалий на первом месте миопия (23.29%) и смешанный астигматизм (20.55%). Наряду с вышеуказанной патологией выявлены рефракционная амблиопия и миопическая хориоретинальная дистрофия.

Заключение

Ранняя диагностика среди школьников очень важна для динамики наблюдения, своевременного лечения амблиопии и других заболеваний органа зрения.

FREQUENCY OF COMMON DISEASES DETECTED AT SCHOOLCHILDREN IN KHIZI CITY

Central Hospital of Khizi District, Khizi city, Azerbaijan.

Key words: *refractive errors, myopia, astigmatism, ocular diseases among schoolchildren*

SUMMARY

Aim – to determine the frequency of common eye diseases among in schoolchildren living in Khizi city.

Material and methods

The research has been conducted at the Central Hospital of Khizi District. The survey was conducted among 180 schoolchildren aged 7-17 years old.

Results

The result of examination and analysis of eye diseases have been conducted in 2016 among the schoolchildren of one of the city of Azerbaijan – in Khizi city – are presented. Among the detected common diseases the more wide-spreaded were the refractive anomalies (80.8%) and diseases of conjunctiva (5.5%). Among the refractive errors are more wide-spread myopia (23.29%) and mixed astigmatism (20.55%), had also been identified refractive amblyopia, and myopic chorioretinal dystrophy.

Conclusion

The early diagnosis among schoolchildren is very important in the dynamics of observation, the early treatment of amblyopia and other eye diseases.

Korrespondensiya üçün:

Feyziyeva Könül Vaqif qızı, Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının həkim-oftalmoloqu

Ünvan: Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanası, H.Əliyev pr., Xızı şəh., Azərbaycan

E-mail: kenulv@yahoo.com